והרי מעשר דהוא נפדה ואילו לקוח בכסף מעשר אינו נפדה דתנן א) א הלקוח בכסף מעשר שנטמא יפדה ר' יהודה אומר יקבר (נטמא אין לא נטמא לא) התם לא אלימא קדושתיה למיתפס פדיוניה והרי תמורה דאילו ב) קדשים לא חיילי על בעל מום קבוע ואילו ב איהי חיילא תמורה מכח קדשים א] קא אתיא וקדשים מכח חולין קאתי הרי פסח דהוא אינו ג טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ואילו מותר דידיה טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא ואיבעית אימא אמר קרא העולה ב] במקומה תהא אשם ד מנלן דבעי צפון דכתיב 1 במקום אשר ישחטו את העולה ישחטו את האשם אשכחן שחיטה קבלה מנא לן ג] ואת דמו יזרוק ד] קבול דמו נמי בצפון מקבל עצמו מנא לן דמו ואת דמו אשכחן למצוה לעכב מנא לן קרא אחרינא כתיב 2 ושחט את הכבש ה] והאי להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא ג) דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש אי אתה רשאי להחזירו לכללו עד שיחזירנו הכתוב לכללו בפירוש כיצד 2 ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה במקום הקדש כי כחטאת האשם הוא וגו' שאין ת"ל כחטאת האשם מה ת"ל כחטאת האשם לפי שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש בבוהן יד ובוהן רגל ואזן ימנית יכול לא יהא טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח תלמוד לומר כחטאת האשם הוא ו] מה חטאת טעונה מתן דמים ואימורין לגבי מזבח אף אשם מצורע טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח אם כן נכתוב בהאי ולא נכתוב בהאי הניחא אי סבירא לן ז] יצא לידון בדבר החדש איהו הוא דלא גמר מכללו

והרי מעשר שני דהוא נפדה. אפי' בירושלים אם נטמא כדילפינן (ב"מ דף נג:) מלא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה שנאמר וישא משאות: **אינו נפדה.** אליבא דר' יהודה אלמא איכא טפל חמור מעיקר: **התם משום דלא אלים.** ולא חומרא הוא: **קדשים לא חיילי (עליה).** תחילת הקדש אינו חל על בעל מום קבוע ליקדש קדושת הגוף אלא קדושת דמים בעלמא ויוצאין לחולין גמורין בפדיון ואפילו ליגזז וליעבד כדתניא פרק הוציאו לו בסדר יומא (דף ס:) חומר בתמורה שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואין יוצא לחולין ליגזז וליעבד מה שאין כן בזבח דגבי תמורה כתיב [ויקרא כז] טוב ברע ח] ד) השווה בעל מום לתם לענין תמורה על כולם נאמר והיה הוא ותמורתו יהיה קדש [שם] אבל זבח ראשון אם קדם הקדישו את מומו קדוש קדושת הגוף ואינו יוצא לחולין ליגזז וליעבד ט] כדתנן בבכורות (דף יד.) כל הקדשים שקדם מומן להקדישן נפדה י] ויליף לה מקראי: **קדשים מכח חולין קאתו.** לא חלה עליהם קדושה קודמת אבל תמורה באה מכח קדושה קודמת הלכך לאו טפל חמור מן העיקר הוא דהא חומרא יא] דעיקר הוא: **שלמים הוא.** ולא מותר פסח מיקרי למיחשביה טפל: **ואיבעית אימא.** עיכובא דעולה מהכא: **דכתיב במקום כו' יב] העולה.** חזר ושנה לימד מקום שקבעתו לעולה לעולם הוא מקומה: **ישחטו את האשם ואת דמו.** במקום שחיטתו תהא קבלת דמו: **דמו ואת דמו.** מדמלי למיכתב ישחטו את האשם ודמו יזרוק וכתיב ואת דמו את לרבות את המקבל: **ושחט את הכבש וגו'.** באשם מצורע כתיב. שנה הכתוב עליו לעכב: **לכדתניא כו'.** דצריך להחזירו לכללו הלכך לענין שחיטת צפון נמי בעי להחזירו דאי לא הדר כתביה בגוויה כי היכי דאהדריה למתן דמו הוה אמינא לא ניבעי צפון: **אי אתה יכול להחזירו לכללו.** שיהא עוד כשאר הכלל: **שיצא אשם מצורע.** מכלל ה) זאת תורת האשם דהוה יג] כתב בכולהו ואת דמו יזרוק על המזבח יד] אף כאן לשחיטת צפון נמי להחזירו הוא דשנה עליה: **לכתוב.** שחיטת צפון באשם מצורע ולא נכתוב גבי זאת תורת האשם ונגמר כללו מיניה ומדכתביה הכא והכא לעיכובא הוא:

אבל

והרי מעשר דהוא נפדה. אפילו בירושלים אם נטמא כדילפינן מלא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה ואילו לקוח בכסף מעשר שני אינו נפדה אליבא דר' יהודה אלמא איכא טפל חמור מעיקר כך פי' בקונטרס ובספרי ו) פרשת עשר תעשר מפרש טעמא דרבי יהודה משום דכתיב [הכסף] כסף ראשון ולא כסף שני והא דאמר בריש הזהב (ב"מ דף מה.) גבי סלעין דינרין דכסף כסף ריבה יש לחלק בזה שנגמר כאן פדיונו לגמרי וקנה פדיונו טו] מעשר ואם היה טהור לא היה נפדה ותנן במסכת מעשר שני פ' שלישי (מ"י) אמרו לו לר' יהודה מה אם מעשר שני עצמו שנטמא הרי הוא נפדה הלקוח בכסף מעשר שנטמא אינו דין שיפדה אמר להם לא אם אמרתם במעשר שני עצמו שכן נפדה טהור ברחוק מקום תאמרו בלקוח בכסף מעשר שאינו נפדה טהור ברחוק מקום. ואית ספרים דגרסי הכא נטמא אין לא נטמא לא ומייתי ראייה מרבנן דטפל חמור מעיקר פירוש נטמא נפדה לרבנן לא נטמא אינו נפדה אפי' חוץ לירושלים אע"פ שמעשר עצמו נפדה והיינו חוץ לירושלים דבירושלים אין מעשר טהור נפדה ובתוספתא דמעשר שני ז) משמע כפי' הקונטרס דעל מילתא דר' יהודה פרכינן טז] האי ליסנא שעושה טפל חמור מן העיקר והכי איתא התם הלקוח בכסף מעשר כו' אמרו לו לרבי יהודה תחמיר בטפילה יותר מן העיקר יז] ולגירסת הספרים לא נטמא לא ומוכיח דרבנן נמי סברי טפל חמור מן העיקר גבי מעשר טהור חוץ לירושלים קשה דאי יח] פרכי רבנן לר' יהודה תיקשי להו לדידהו כיון דקורא טפל חמור מן העיקר האי דלקוח טהור אינו נפדה ומעשר עצמו נפדה אבל לגירסת הקונטרס ניחא דאיכא למימר דהאי לא מיקרי טפל חמור מן העיקר דמעשר עצמו טהור נפדה ברחוק מקום כדי לפדות יט] בדמים בירושלים בקר וצאן יין ושכר כדכתיב ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך אבל אם לקח פירות בו חוץ לירושלים כדי לאוכלם בירושלים לא יפדה כמו שלא היה פודה מה שהיה לוקח בירושלים ולגירסת הספרים לא נטמא לא כ] קשה לפירוש הקונטרס דפרק הזהב (ב"מ דף נה:) גבי מחללין אותו כסף על נחשת נחשת על הפירות ויחזור ויפדה את הפירות כא] וחכמים אומרים יעלו פירות ויאכלו בירושלים ופי' בקונטרס וחכמים אומרים לא הזקיקוהו לחזור לחללם כמו ת"ק אלא אם רצה יעלה פירות עצמו כב] דהקלו בו משמע מתוך פירושו דר"מ מחמיר דלא שרי נחשת על הפירות אא"כ יחזור ויפדה את הפירות ויעלה הכסף לירושלים והכא משמע שזו היא קולא כשחוזר ופודה את הפירות ומשמע דאפילו איסורא איכא למאי דגרסי' לא נטמא לא דאינו נפדה טהור ברחוק מקום ומשנה שלימה היא במסכת מעשרות כג] (פ"ג מ"י) ושם הארכתי בפרק הזהב (ב"מ דף נה: ד"ה ויחזור): **פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא.** וא"ת הרי אחד עשר כד] שטפל חמור מן העיקר כדאמרינן בפ' שתי מדות (מנחות נא:) האחד זה אחד עשר שלא מצינו לו בכל התורה טפל חמור מן העיקר וי"ל כדמשני הכא מותר הפסח שלמים הוי ה"נ אחד עשר שלמים הוי דכל דיני שלמים עליו כדמשמע בבכורות (דף סא.) מדמצריך כה] קרא דמותר הפסח נמי בעי קרא כדדרשינן פרק קמא (לעיל ט.) אם כשב להביא פסח שעברה שנתו ושלמים הבאין מחמת פסח לכל מצות שלמים שיטענו סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק והא דקרי ליה כו] טפל לאו דווקא: **לעכב מנא לן דכתיב ושחט את הכבש.** למקבל לא ידעינן עיכובא ל): **לפי שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש כו'.** מה שחטאת כז] מצורע טעונה נסכים ושאר חטאות אין טעונין לא חשיב דבר חדש וכן אוב וידעוני שיש כרת מה שאין כן בשאר מכשפים מדלא תני בל"ו כריתות ואפ"ה גמרינן סקילה מאוב וידעוני בשאר מכשפים פרק קמא דיבמות (דף ד.) ופרק ארבע מיתות (סנהדרין דף סז:) ואי מקרי כרת דכתיב באוב וידעוני דבר החדש היכי גמר מינייהו סקילה למ"ד כללו לא גמר מיניה וזה כח] הקשה ה"ר יעקב מאורלינ"ש ° אלא לא קרוי דבר חדש אלא כשסותר כללו כי הכא דשאר אשמות כל הדם למזבח ואשם מצורע כט] הדם ממנו לבהונות וכגון אשת אח בפרק קמא דיבמות (דף ז.) שנאסרו כל העריות וזו הותרה וזהו דבר החדש שסותר כללו אבל מה שחטאת מצורע טעונה נסכים אינו סותר מכללו ל] אלא תוספת הוא על הקרבן וא"ת למאן דאמר כללו גמר מיניה יהיו כל אשמות טעונין מתן בהונות ולילפו נמי כולהו ערוות מאשת אח וי"ל דלא גמר מיניה אלא מידי דלא חידש בו כגון שחיטת צפון אבל החידוש לא גמר מיניה כדפירש בקונטרס דא"כ לא היה עוד כאן דבר חדש ועוד דאם כן היה יוצא לידון בדבר החדש כיוצא בו ללמד על הכלל כולו: **נכתוב בהאי ולא נכתוב בהאי** לא]. תימה ושאר אשמות היכי ילפי מאשם מצורע מה לאשם מצורע שכן בא להתיר:

מסורת הש"ס

א) מעשר שני פ"ג מ"י פסחים לח. ב"מ נג: סנהדרין קיג., ב) תמורה טז:, ג) יבמות ז. מכילתא משפטים פי"א, ת"כ ברייתא דר"י פיס' ד, צו פרש' ו ה"ה, ירוש' פאה פ"א ה"ד, סוטה פ"ט ה"ה, ועיין פסחים פ"ה ה"ב (ע"ש בציון ירושלים) ד) תמורה ט., ה) ויקרא ז א, ו) ראה קז. ירוש' מע"ש פ"ג ה"ו, ז) פ"ב הי"ט, ח) ע' רש"ק וצ"ק:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לפי וכו' לא קרוי דבר חדש. עי' לקמן נז ע"א רש"י ד"ה ה"ג וכשנאמרו:

שינויי נוסחאות

א] ברוב כתה"י קדושה: ב] העולה העולה במקומה (*ש"מ): ג] צ"ל ת"ל ואת (ש"מ): ד] תיבת יזרוק ליתא בכי"ל, ונוח. ועי' רש"י דמשמע שהיה לו גי' אחרת. ומ"ש אח"כ קבול דמו נמי, עי' לעיל (מח א) אות ז': ה] בש"מ נוסף במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה: ו] בש"י נוסף החזירו הכתוב לכללו בפירוש (שמכ"י): ז] לן דבר שהיה בכלל ויצא לידון (כי"צ): ח] ברע או רע בטוב (כי"י): ט] בש"מ נוסף ואם קדם מומו להקדישו אינו קדוש קדושת הגוף ויוצא לחולין ליגזז וליעבד כדתנן (ש"מ). נ"א אבל זבח ראשון אם קדם מומו להקדישו אינו קדוש קדושת הגוף ויוצא לחולין ליגזז וליעבד כדתנן כו' (ד"ו רפ"ט וש"ח): י] ונפדו כו' ויליף כל"ל (כתה"י): יא] בכי"פ נוסף כאן לא חומרא: יב] תיבת כו' ליתא בכתס"י וד"ו: יג] צ"ל דהא (צ"ק): יד] המזבח הס"ד ואח"כ מה"ד אם כן. דשחיטת צפון וכו' כל"ל (*ש"מ וצ"ק): טו] פדיונו נמחק וצ"ל פירות ממעשר (שמכ"י וצ"ק). ועי' בב"מ בתוס' דף נג ע"ב: טז] צ"ל פרכי רבנן (ש"מ): יז] בש"מ נוסף א"ל מצינו שהתמורה חמורה מן העיקר: יח] צ"ל דאדפרכי רבנן (ש"מ וצ"ק): יט] נ"א ליקח (גליון): כ] תיבות לא נטמא לא נמחק (ש"מ): כא] בש"מ נוסף דברי ר"מ: כב] עצמן (ד"ו ש"ח): כג] צ"ל במס' מעשר שני (ש"מ): כד] עשר שקראו עשירי דטעון נסכים והעשירי שקראו אינו טעון נסכים והרי מצינו שטפל (ש"מ): כה] צ"ל מיהו צריך קרא (ש"מ). נ"א והא דמצריך קרא מותר וכו' (צ"ק, הגרא"ח עש"ב). לפנינו ע"פ בה"ז: כו] ליה התם טפל (ש"מ): כז] שחטאת ואשם מצורע [illegible]

שיטה מקובצת

[illegible]

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ז מהלכות מעשר שני הלכה א ג:
יב ב מיי' פרק ג' מהלכות תמורה הלכה ה:
יג ג מיי' פ"ג מהלכות מעשה קרבנות הלכה ו:
יד ד מיי' שם פ"ה הלכה ג:

תורה אור השלם

1. בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחֲטוּ אֶת הָעֹלָה יִשְׁחֲטוּ אֶת הָאָשָׁם וְאֶת דָּמוֹ יִזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא ז, ב
2. וְשָׁחַט אֶת הַכֶּבֶשׂ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הַחַטָּאת וְאֶת הָעֹלָה בִּמְקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי כַּחַטָּאת הָאָשָׁם הוּא לַכֹּהֵן קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא יד, יג

מוסף רש"י

הלקוח בכסף מעשר שני שנטמא יפדה. דאלימא למיתפס פדיונו (פסחים לח.) **יקבר.** משום דקלישא קדושתיה ולא אלים למיתפס פדיוניה (שם, וכעי"ז ב"מ נג: וסנהדרין קיג.) **והרי תמורה.** שאם המיר בעלת מום בתמימה של הקדש חלה עליה קדושה תמורה כל כך שאם יפדה לא תצא לחולין (תמורה טז:) **אי אתה רשאי להחזירו.** ולהשוותו לכללו ולא להשוות כללו לו: **כי כחטאת האשם הוא.** כדין החטאת כך דין אשם זה: **שאין תלמוד לומר.** דהא אשם זה אם לשחיטה בצפון הלא כבר נאמר בו ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת, ואם למתן דמים ואכילתו הרי הוא בכלל אשמות בכלל זאת תורת האשם בלו את אהרן: **לפי שיצא אשם מצורע.** מכלל שאר אשמות: **לידון בדבר החדש.** שאינו בשאר אשמות בבהן יד ובבהן רגל, והואיל ויצא מכללו יכול לא יהא טעון כו' (יבמות ז.):

שיטה מקובצת (המשך)

וא"ת מ"מ יוכיח מרבנן נמי שטפל חמור מן העיקר היכא דלא נטמא כדפי', דמזה לא יוכל לתרץ כלום כדפי'. וליכא למימר דהא דנקט נטמא ה"ה לא נטמא אלא לרבותא דר"י נקט נטמא דאע"ג דפודין המעשר שני שנטמא בירושלים מ"מ הלקוח במעשר שני אין פודין, זה אינו דתנן במסכת מעשר שני (פ"ג מ"י) אמרו לו לר"י מה אם מעשר שני כו' עד ברחוק מקום, אלמא משמע דלרבנן נמי בלקוח בכסף מעשר שני שלא נטמא אינו נפדה, וא"כ לרבנן נמי מצינו טפל חמור מן העיקר, וי"ל דמלקוח בכסף מעשר שלא נטמא ליכא ראיה דהתם [illegible]

השמטות בסוף המסכת: סד"א הואיל ואתרבו כו'. עי' בהשמטות בסוף המסכת: לר"ש מאי איכא למימר. עיין בהשמטות בסוף המסכת: מקבל מולקה לו יקח. וא"ת עיכובא (בקבלה) [במקבל] מנלן. בשלמא למאן דדריש מולקה לו יקח, א"כ שנה הכתוב דכתיב ואת גבי צפון. אבל מאן דלא דריש ליה, מקבל עצמו מנלן, וי"ל דמה קבלה עצמה לא חלקת בה בין למצוה בין לעכב אף למצוה בין לעכב: קבלה נמי למצוה אשכחן. פ"ה (כו') [כדאמרן] אבל מקבל בצפון]. וקשה דהא הך דרשא לאו גבי [illegible]

דאקיש אשם לעולה א"כ אף לעכב אקשינן דאין היקש למחצה, ועיכובא דעולה ידעינן מהעולה במקומה תהא. וכן קשה [illegible] לעכב (בחטאת) תיפוק ליה מדאיתקש לעולה ובעולה כתיב עיכובא מהעולה במקומה תהא, וי"ל דודאי אי הוי ההיקש [illegible] וכן גבי אשם הוי כתיב האשם כעולה או הוי משמע דאיתקש חטאת לעולה לגמרי גם לעכב וכן אשם לעולה גם [illegible] אשר ישחטו [את] העולה ישחטו את האשם, אינו מקיש לגמרי האשם לעולה אלא למאי דכתיב בפסוק בהדיא דהיינו [illegible]